

PERICOLUL ȘTIRILOR FALSE ASUPRA SECURITĂȚII INFORMAȚIONALE

Tatiana BUSUNCIAN
Dr., conferențiar universitar

Chișinău, 2023

CONȚINUTURI; OBIECTIVE DE REFERINȚĂ; TERMENI-CHEIE

Conținuturi:

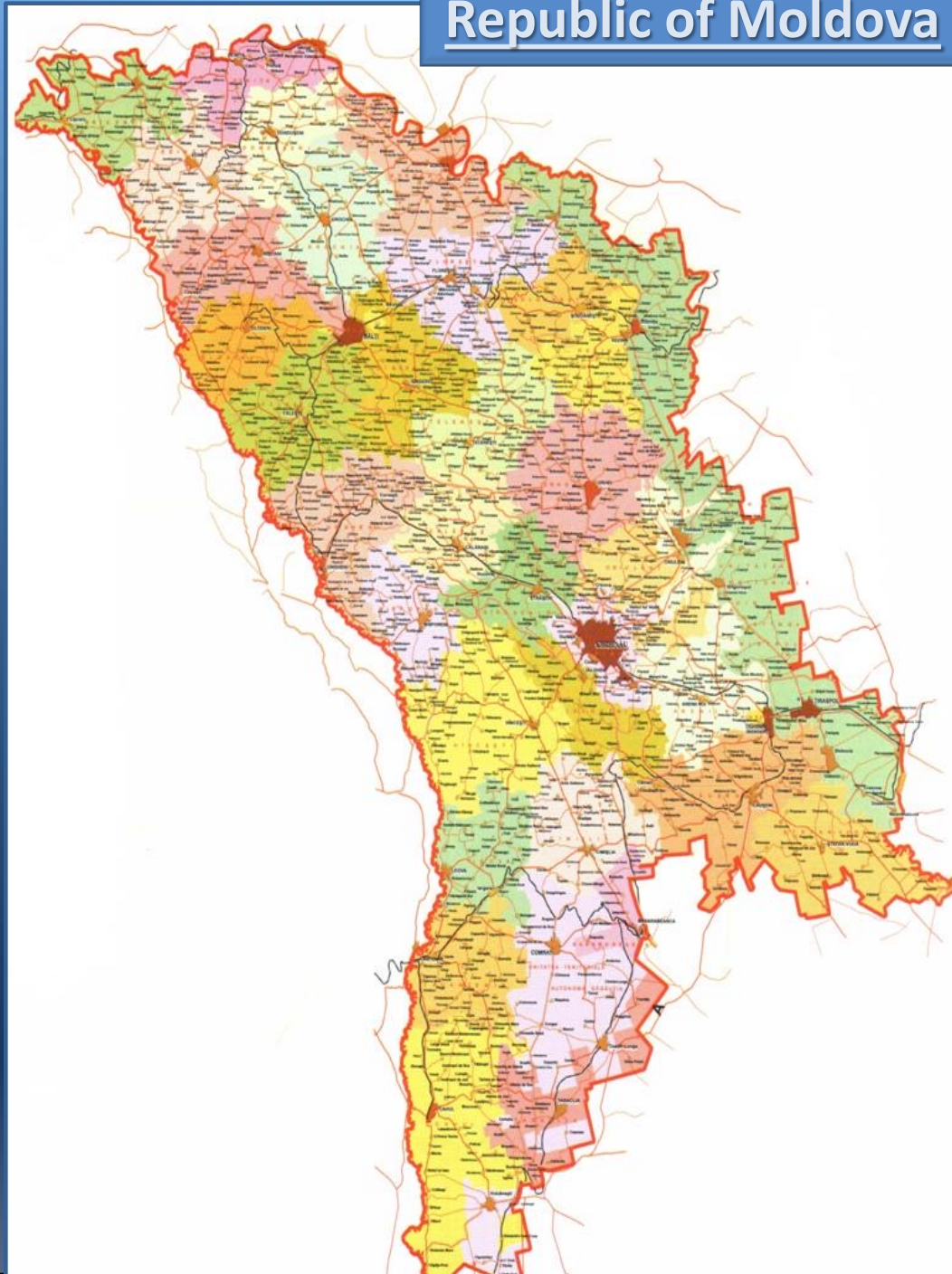
1. Mediului informațional privind protecția informațiilor sensibile și infrastructurii critice.
2. Fenomenului știrilor false și dezinformării la nivel național și internațional.
3. Combaterea știrilor false și dezinformării de către stat între cenzură și drepturile omului.

Obiective de referință:

- să identifice situația mediului informațional privind protecția informațiilor sensibile și infrastructurii critice;
- să analizeze evoluția fenomenului știrilor false și dezinformării la nivel național și internațional;
- să estimeze combaterea știrilor false și dezinformării de către stat între cenzură și drepturile omului;
- să evalueze măsurile necesare aplicabile combaterii știrilor false în contextual situației actuale.

Termeni-cheie: securitate informațională, știri false, mediu informațional, pericol, politică

- Transformările secolului XXI au demonstrat că protejarea informațiilor extrem de sensibile și a infrastructurii critice sunt cele mai importante aspecte ale securității informaționale. Volumul de informații fără precedent face imposibilă cenzurarea permanentă.
- Protecția datelor și disponibilitatea non-stop a sistemelor de comunicații au devenit probleme de supraviețuire în secolul XXI. Spațiul cibernetic oferă oportunități enorme, dar aceasta implică, de asemenea amenințări reale la adresa securității interne, a datelor, sistemelor electronice și a vieții private.

Pericolul știrilor false asupra securității informaționale au un impact păgubos pentru securitatea națională și cea internațională.

Dezinformarea și propaganda fac parte din șirul de amenințări și riscuri, identificate în urma analizei mediului strategic de securitate, la nivel internațional, regional și național, menționate în strategia națională de apărare

Dezinformarea poate avea consecințe grave asupra societății și democrației.

Aceasta poate influența modul în care se iau decizii în context politic, economic, financiar și poate pune în pericol protecția mediului, a sănătății, a securității personale, a securității naționale și internaționale.

Dezinformarea, în contextul spionajului, informațiilor militare și al propagandei, reprezintă difuzarea de informații voite false, cu scopul de a deruta inamicul cu privire la poziția proprie sau la intențiile de acțiune. Se referă și la distorsionarea unor informații reale, pentru a le face inutilizabile.

Obiectivele dezinformării

După Vladimir Volkoff, autorul celebrului Tratat de dezinformare, dezinformarea este tehnica ce permite furnizarea de informații generale eronate unor terți, determinându-i să comită acte colective sau să difuzeze judecăți dorite de dezinformatori.

Tehnicile de dezinformare se regăsesc în comerț și guvernare, fiind folosite de unele grupuri cu intenția de a submina poziția unui concurent.

În timp ce propaganda are ca principal țel obținerea de sprijin emoțional, dezinformarea are scopul de a manipula audiența la nivel rațional, fie prin discreditarea unor informații ce se contrazic, fie prin sprijinirea unor concluzii false. O altă metodă de ascundere a faptelor este cenzura, aplicată atunci când un grup poate exercita un astfel de control. Atunci când canalele de informare nu pot fi închise complet, ele sunt făcute inutilizabile prin saturarea cu dezinformări, scăzând astfel valoarea "raportului semnal/zgomot".

Cum se practică dezinformarea

Există numeroase moduri de a trata o informație, în așa fel încât ea să devină aptă pentru o acțiune de dezinformare:

- **Negarea faptelor** (Nu este adevărat că X i-a furat banii lui Y).
- **Inversarea faptelor** (Nu X i-a furat banii lui Y, ci dimpotrivă, Y i-a furat banii lui X).
- **Amestecul dintre adevăr și minciună** (Este adevărat că X i-a luat banii lui Y, dar asta din cauza faptului că Y îi datora lui X acei bani, pe care refuză să-i mai dea înapoi).
- **Modificarea motivului** (Motivul pentru care banii lui Y au fost găsiți la X nu este furtul, ci faptul că X i-a găsit pe o alee în fața casei lui Y).
- **Estomparea** (Se face prea multă gălăgie pentru o sumă atât de mică; alții fură miliarde și nu pățesc nimic!).
- **Generalizarea** (Toată lumea fură în Moldova; cum de l-ați găsit tocmai pe X țap ispășitor?).
- **Utilizarea părților inegale** (În cazul mediatizării furtului, se va acorda un spațiu restrâns faptului în sine, iar evidențierea calităților morale și ale faptelor bune ale lui Y va ocupa un spațiu mult mai mare).

Contracararea dezinformării

Câteva sfaturi „candidaților la dezinformare”, știind că vulnerabilitatea unei ținte depinde de personalitatea individului amenințat, de situația sa socio-profesională (în special când aparține mediilor de influență sau este o autoritate în materie decizională):

Să nu te lași sufocat de informație:

- Formularea de principii și opinii doar asupra subiectelor pentru care se poate avea acces la mai multe surse de informații;
- Practicarea spiritului de contradicție;
- Refuzarea autocenzurilor.

Examinarea:

- Sursei;
- Conținutului informației;
- Momentului și contextului când a fost lansată;
- Confruntarea cu realitatea.

Contracararea dezinformării

Comunicarea trebuie să fie suportivă:

- **Atacă problema și nu persoana;**
- **Fii descriptiv și nu evaluativ;**
- **Fii specific, concret și nu general, global;**
- **Validează interlocutorul;**
- **Asigură continuitatea procesului de comunicare;**
- **Asumă-ți răspunderea.**

Metodele de răspândire a informațiilor false în condițiile pandemiei sunt diferite:

Informațiile mediului online transmise au scopul de a genera panică, tensiuni ori conflicte sociale, a răspândi neîncrederea în scopul afectării unui grup țintă.

Principalele informații oferite de site-urile de tip "fake-news" afectează securitatea informațională sugerând că virusul COVID-19 ar fi fost produs de oameni ca armă biologică creată de Occident, că populația va fi cipizată și vaccinată forțat și multe altele.

Astfel de informații au fost distribuite masiv în rețeaua globală Internet de către anumite site-uri informaționale anonime.

Dezinformarea afectează capacitatea cetățenilor în luarea deciziilor corecte, inducând neîncredere, astfel grupul afectat este copleșit cu informații contradictorii.

Aceasta presupune
consecințe grave:

amenințări la adresa siguranței cetățenilor

deteriorarea încrederii în guverne și în mass-media

subminarea influenței globale

creșterea tensiunilor geopolitice

Riscul nesiguranței, dezinformarea sau zvonurile afectează întregul proces epidemiologic, coeziunea socială, dar și răspunsul pe care ar trebui statul să-l aibă în cazul pandemiei.

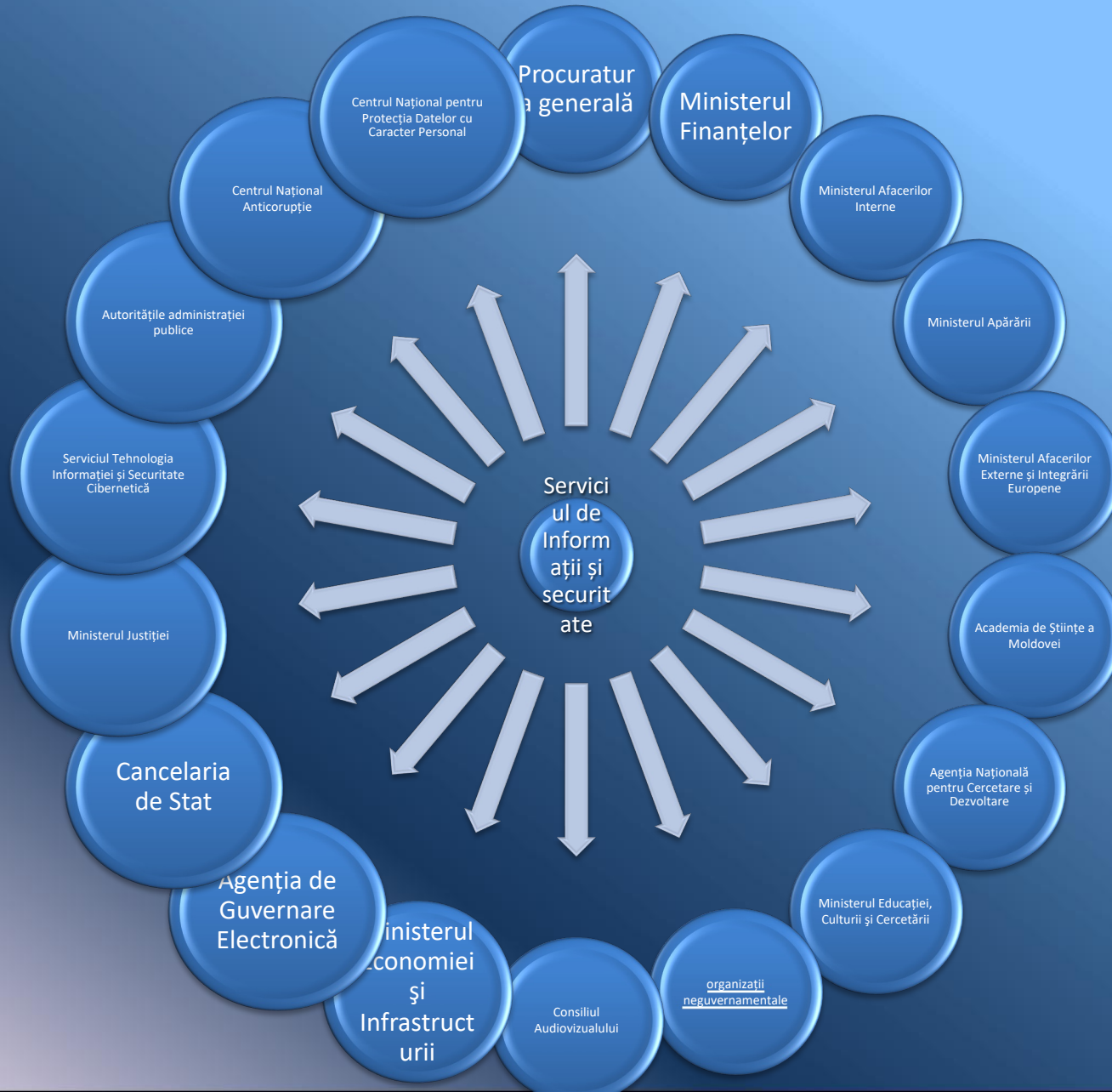
Misiunea de bază în asigurarea securității informaționale în Republica Moldova revine conducătorilor autorităților și instituțiilor publice.

Coordonarea generală a activității și controlului măsurilor privind protecția informațiilor se realizează de către Serviciul de Informații și Securitate a Republicii Moldova.

Conform Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, Serviciul de Informații și Securitate a Republicii Moldova este desemnat ca autoritate coordonatoare și responsabilă de monitorizarea și coordonarea procesului de implementare a Planului de acțiuni al Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024

De asemenea, autoritățile Republicii Moldova stabilesc, pentru domeniile lor de activitate și responsabilitate, structuri și măsuri proprii pentru coordonarea și controlul activităților legate de protecția informațiilor.

Alături de aceste instituții:

Serviciul de Informații și Securitate constată alarmantă situația la nivel internațional și național privind securitatea regională tensionată și a creșterii pericolelor în adresa securității naționale. Ca rezultat Serviciul a elaborat proiectul actului normativ cu scopul consolidării mecanismelor naționale pe segmentul de prevenire a terorismului, identificării și eliminării eventualelor riscuri pentru infrastructura critică națională - Programul Național de consolidare și realizare a măsurilor de protecție antiteroristă a obiectivelor infrastructurii critice pentru anii 2022-2026 care a fost aprobat de către Cabinetul de miniștri, în cadrul ședinței Guvernului.

Implementarea Programului va fi asigurată de Centrul Antiterorist al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova și de către operatori - ministerele, alte autorități sau instituții publice și persoanele juridice, care au în gestiunea lor obiective incluse în Nomenclatorul național al infrastructurii critice. Programul va fi realizat din contul și în limitele bugetelor aprobate ale operatorilor, nefiind necesară alocarea suplimentară de mijloace financiare.

Obiectivele infrastructurii critice sunt obiectivele de importanță vitală, precum cele din domeniul apărării, administrației publice, tehnologiei informației și comunicațiilor, infrastructură, energetică, dar și cele din sfera socială. Perturbarea sau distrugerea acestora poate genera pericol pentru oameni și mediu, provocând un impact negativ pentru siguranța, securitatea, bunăstarea socială și economică a statului.

in 24 octombrie 2022, lista surselor cu conținut online, care promovează informații ce incită la ură și război, în condițiile stării de urgență, aprobate prin [hotărârea Parlamentului](#) Nr. 41/2022, a fost completată cu portalurile: **moldnod.ru** și **rusnod.ru**.

Inventivitatea infractorilor cibernetici care vin cu noi modalități de a profita de breșele de securitate în detrimentul cetățenilor, întreprinderilor și guvernelor, depășesc granițele jurisdicțiilor naționale. Astfel, sunt necesare o multitudine de instrumente și mecanisme ce țin de capacitatea și infrastructura care să permită depistarea, investigarea și urmărirea în timp util a conexiunilor informatice și a posibilelor legături cu alte forme de activitate infracțională.

Expunerea cetățenilor Republicii Moldova la dezinformare la scară largă este o provocare majoră pentru securitatea statului. Serviciul de Informații și Securitate, care are atribuția de a asigura securitatea informațională în stat depune efort pentru a pune în aplicare un set clar, cuprinzător și larg de acțiuni pentru a combate răspândirea și impactul dezinformării online în țară și pentru a asigura protecția valorilor și sistemelor democratice. Astfel, prin măsurile executorii privind înlăturarea cauzelor și condițiilor ce contribuie la realizarea amenințărilor securității informaționale Serviciul de Informații și Securitate a întreprins acțiuni, modalități de depășire și posibilități de soluționare, combatere și prevenire a consecințelor crizei pandemice.

Puterea legislativă a Republicii Moldova încearcă să pună în aplicare:

cele mai efective mecanisme
și instrumente de
identificare a răspândirii
informațiilor/știrilor false

o politică a statului

un curs de acțiune

Îmbunătățirea mecanismelor de implementare a legislației în combaterea știrilor false va contribui la înlăturarea lacunelor cadrului legislativ și va exclude un șir de impedimente în aplicarea corespunzătoare a prevederilor legale, în vederea expunerii mai clare a rezultatelor acțiunilor, a indicatorilor de progres și atingerii rezultatelor finale.

Colaborarea, comunicarea și coordonarea privind înlăturarea cauzelor și condițiilor ce contribuie la realizarea amenințărilor securității informaționale este absolut obligatorie pentru înalții funcționari, oamenii politici, funcționarii publici și societatea civilă care se realizează în baza unor decizii imposibil de ignorat. Să pună în aplicare cele mai efective mecanisme și instrumente pentru combaterea știrilor false și a mijloacelor de promovare a acestora, să ajungă în timp real la cei care vor putea contracara în modul cel mai efectiv acest flagel. Numai o conlucrare eficace poate consolida inițiativele politice de combatere a știrilor false și a răspândirii dezinformării online.

Protejarea informațiilor extrem de sensibile și a infrastructurii critice este cel mai important aspect al securității interne. Societățile moderne depind de acestea pentru a funcționa bine. Protecția datelor și disponibilitatea non-stop a sistemelor de comunicații au devenit probleme de supraviețuire în secolul XXI. Spațiul informațional oferă oportunități enorme, dar aceasta implică, de asemenea amenințări reale la adresa securității interne, a datelor, sistemelor electronice și a vieții private.

Elucidarea problemei date ne-a permis să formulăm următoarele concluzii:

P

1. În urma analizei riscurilor și amenințărilor privind combaterea știrilor false în condițiile provocărilor de securitate – COVID 19 am constatat, că acestea sunt potențate atât de vulnerabilități interne ale acestora, cât și fenomene asociate globalizării. Potențarea și maximizarea acestor factori de risc se realizează în condițiile în care Republica Moldova, stat aflat în tranziție, se confruntă cu o veritabilă disoluție a puterii, cu incapacitatea reală a structurilor de reacție a instituțiilor statului, ceea ce duce la sporirea insecurității interne și externe a statului.

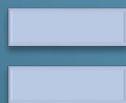
2. Întregul complex de măsuri de protecție și prevenire, coordonarea generală a activității și controlului privind protecția informațiilor constituie o barieră serioasă în ameliorarea comunicării interne și externe pentru a combate răspândirea și impactul dezinformării online în țară pentru a asigura protecția valorilor și sistemelor democratice. Găsirea metodelor în colaborarea și conlucrarea efectivă dintre instituțiile statului reprezintă un element extrem de necesar și eficient în rezolvarea situației, fapt ce evidențiază maturitate, înțelepciune și respect.

3. Dezvoltarea unei colaborări strânse la nivel regional și internațional constituie una dintre prioritățile majore în prevenirea și combaterea știrilor false prin depistarea, investigarea și urmărirea în timp util a conexiunilor informatice și a posibilelor legături cu alte forme de activitate infracțională. Nici un stat din lume nu poate acționa fără a ține cont de consecințe, nici răspunde de sine stătător amenințărilor și vulnerabilităților la adresa securității lor.

4. Analiza cadrului normativ, politico-juridic și instituțional accentuează necesitatea perfecționării și armonizării cadrului legislativ/normativ cu legislația europeană și internațională privind sancționarea penală sau contravențională pentru comunicarea sau răspândirea, prin orice mijloace a știrilor false. Concomitent, colectarea probelor, analiza materialelor obținute, colaborarea cu organele legislative și schimbul de informații este de o importanță vitală pentru stat.

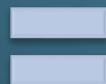
Pentru atingerea scopului propus privind combaterea știrilor false în condițiile provocărilor de securitate – COVID 19, ar fi benefic ca:

Reprezentanții autorităților responsabile, să acționeze în unison, să dea dovadă de o puternică solidaritate pe plan intern, să adopte o poziție unitară și unanimă, să vorbească cu o singură voce.

Efectuarea unei evaluări suplimentare a legilor, reglementărilor privind structura, organizarea, mandatele, politica de luare a deciziilor, capacitățile instituționale și independența instituțiilor beneficiare, delimitarea competențelor instituțiilor care stabilesc, pentru domeniile lor de activitate și responsabilitate, structuri și măsuri proprii pentru coordonarea și controlul activităților legate de protecția informațiilor.

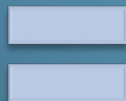
Elaborarea unui program coerent de dezvoltare cu un plan operațional bine pus la punct împotriva dezinformării va crește încrederea în instituțiile statului și va consolida cooperarea interinstituțională prin creșterea gradului de conștientizare al populației cu privire la dezinformare și îmbunătățirea rezistenței societății.

Spre atingerea scopului privind măsuri necesare aplicabile combaterii știrilor false în contextul situației pandemice actuale, autoritățile Republicii Moldova se vor consolida pentru a găsi soluții de ieșire din criza. Se vor solidariza contra pandemiei, vor veni cu alocări noi pentru a reface economia, pentru a putea răspunde la situații economice și sociale și pentru a impune măsuri coerente de disciplină și respectare a legilor țării.

Pentru atingerea scopului propus privind combaterea știrilor false în condițiile provocărilor de securitate – COVID 19, ar fi benefic ca:

Cooperarea cu platformele social media cu scopul de a elimina postările de pe rețelele de socializare semnalate ca false de către persoane/organizații independente ar contribui la reducerea riscului expunerii cetățenilor la dezinformări.

Colaborarea cu organizațiile de verificare a faptelor (fact-checking) care și-au intensificat eforturile pentru a combate dezinformarea, vor oferi, de asemenea, programe educaționale cu privire la identificarea știrilor false și consolidarea gândirii critice. Aceste programe vor permite o comunicare deschisă și veridică cu societatea civilă despre verbalizarea fake-news-urilor.

A nu impune restricții asupra libertății de exprimare care poate dăuna rolului esențial al unei presei independente, ci recunoaște jurnalismul ca o putere împotriva dezinformării. E necesară asigurarea echilibrului între combaterea dezinformării și asigurarea libertății de exprimare prin intermediul unui dialog cu toți actorii interesați în proces (stakeholders).

Sarcini de autoevaluare

- Identificarea situației mediului informațional privind protecția informațiilor sensibile și infrastructurii critice;
- Analizarea evoluției fenomenului știrilor false și dezinformării la nivel național și internațional;
- Estimarea combaterii știrilor false și dezinformării de către stat între cenzură și drepturile omului;
- Evaluarea măsurilor necesare aplicabile combaterii știrilor false în contextual situației pandemice actuale.

Teme pentru lucru individual:

- Știrile false - pericol pentru securitate și democrație
- Combaterea știrilor false în contextul pandemiei cu COVID-19 - promovarea informării din surse oficiale
- Securitatea informațională și activitatea serviciilor de informații în contextul globalizării
- Pericolul și efectele știrilor false asupra securității naționale
- Războiul împotriva știrilor false: problemă majoră la cel mai înalt nivel.
-

Bibliografie:

Hotărârea Nr. 257 din 22-11-2018 privind aprobarea Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019–2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia Publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 13-21 din 18-01-2019.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111979&lang=ro (vizitat: 19.05. 2020).

Hotărârea Nr. 134 din 19-07-2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018–2022 Publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 285-294 din 03-08-2018.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110013&lang=ro (vizitat: 19.05. 2020).

Hotărâre Nr. 55 din 17. 03. 2020 privind declararea stării de urgență, Publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 86 din 17. 03. 2020.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120817&lang=ro (vizitat: 19.05. 2020).

Legea Nr. 299 din 21-12-2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova. Publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 48-57 din 16-02-2018.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105660&lang=ro (vizitat: 19.05. 2020).

Măsurile executorii privind înlăturarea cauzelor și condițiilor ce contribuie la realizarea amenințărilor securității de stat <https://sis.md/ro/content/m%C4%83suri-executorii-privind-%C3%AEnl%C4%83turarea-cauzelor-%C8%99i-condi%C8%9Biiilor-ce-contribuie-la-realizarea> (vizitat: 19.05. 2020).

Un site care publică informații false despre Covid-19 va fi sistat. <https://www.sis.md/ro/content/un-site-care-public%C4%83-informa%C5%A3ii-false-despre-covid-19-va-fi-sistat> (vizitat: 19.05. 2020).

Materialele mesei rotunde ”Combaterea știrilor false în condițiile provocărilor de securitate COVID-19”. Eveniment științifico-practic organizat de Institutul Național de Informații și Securitate ”Bogdan Întemeietorul Moldovei”